

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

3.1 ระเบียบวิธีการวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยเรื่อง “ การพัฒนาการจัดการที่ดีของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์จากผ้า อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ เจริญบูรณาการ ” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis Research) อาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการสำรวจและบรรยาย และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยการวิจัยครั้งนี้เริ่มจากการออกแบบสอบถามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์จากผ้า เพื่อต้องการข้อมูลพื้นฐานของประชากรที่ต้องการศึกษา นอกจากนี้ยังศึกษาข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ที่ทำการวิจัยโดยอาศัยข้อมูลที่สืบค้นจากห้องสมุด website ข้อมูลในส่วนของการจัดการบริหารส่วนตำบลเพิ่มเติม หลังจากนั้นทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อประเมินการวิจัยร่วมกันระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์จากผ้ากับนักวิจัยและองค์กรในท้องถิ่น (ทำ Work shop) ทั้งนี้ได้มีการนำเอาเครื่องมือจากเวที Work shop ไปใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์จากผ้าที่ทำการศึกษาลงจากนั้นตามไปเก็บข้อมูล ประเมินผลการดำเนินงานวิจัย โดยดูได้จากเอกสารการดำเนินงานของกลุ่ม หรือประเมินจากสภาพด้านศักยภาพ (Physical) ของกลุ่มในด้านการบริหารจัดการ และประเมินจากสภาพแวดล้อมของกลุ่ม เช่น สมาชิกกลุ่มและผู้ที่เกี่ยวข้อง หลังจากที่ได้ทำการประเมินผลด้านการบริหารจัดการของกลุ่มฯ แล้วก็ทำการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ตามความต้องการของกลุ่ม เพื่อที่จะได้แนวทางในการพัฒนาการจัดการที่ดีของกลุ่มฯ

3.2 วิธีการเก็บข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1. ประชากรศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์จากผ้า อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage random sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหมู่บ้านตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์จากผ้า ที่คาดว่าจะมีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดเลือกกลุ่มธุรกิจโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง ตามวัตถุประสงค์ (Purposive sampling)

2. ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ

ได้แก่การสืบค้นข้อมูลของกลุ่มธุรกิจชุมชนโดยการจดบันทึกประกอบกับวิธีการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์เจาะลึกจากกลุ่มธุรกิจชุมชน โดยมีสมาชิกของกลุ่มเป็นผู้ร่วมกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) และให้ข้อมูลตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน (Participatory research)

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเบื้องต้นด้านการบริหารจัดการองค์การ ข้อมูลด้านการผลิตและการตลาด ข้อมูลด้านการบริหารการเงินและการจัดทำบัญชีของกลุ่มธุรกิจชุมชน อาทิเช่น แหล่งผลิต เทคโนโลยีการผลิต วิธีการผลิต มาตรฐานผลิตภัณฑ์ แหล่งเงินทุน ปริมาณการซื้อขาย เป็นต้น ซึ่งจะได้จากแหล่งต่างๆ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม (มอก.) เป็นต้น โดยการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) ดังนั้น จึงมีส่วนราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ถือว่าเป็นผู้ร่วมวิจัยในท้องถิ่นด้วยได้แก่

1. กลุ่มงานพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นโครงสร้างใหม่ที่เน้นวิชาการเกษตรและการเกษตร ทำงานร่วมกับศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ซึ่งมีเกษตรกรเป็นประธานศูนย์
2. ส่วนส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน
3. กรมส่งเสริมสหกรณ์ มีกิจกรรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนนำร่องเกือบทุกจังหวัด ทำงานร่วมกับศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
4. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มีโครงการยกระดับวิสาหกิจชุมชนและสินค้าภูมิปัญญาไทยสู่สากล
5. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) มีแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย (พ.ศ. 2545 – 2549) มียุทธศาสตร์ส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจในภูมิภาคและท้องถิ่น โดยใช้องค์ความรู้และทรัพยากรท้องถิ่นเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเหมาะสมและเทคโนโลยีพื้นฐาน ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน
6. โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน อย. สนับสนุนกระบวนการการผลิตที่ดี GMP การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร สมุนไพร และเครื่องสำอาง

2.3 ชนิดของเครื่องมือ

2.3.1 ใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต(Interview schedule)

เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะคำถามซึ่งกำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้าให้เลือกตอบ (Close ended questions) และคำตอบแบบให้เติมคำตอบ (open ended questions) โดยนักวิจัยจะเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์และสังเกต เพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้จากกลุ่มธุรกิจชุมชน โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์เป็น 3 ตอน

- 1) ข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มธุรกิจ
- 2) ข้อมูลสภาพทั่วไปด้านการบริหารจัดการองค์กร การจัดการการผลิต ข้อมูลด้านการตลาด และข้อมูลการจัดทำการเงินการบัญชีของกลุ่ม
- 3) ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่กลุ่มเผชิญอยู่ การแก้ไขปัญหา ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา รวมถึงสิ่งที่กลุ่มต้องการให้ช่วยเหลือ

2.3.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณลักษณะ ซึ่งนอกเหนือจากการสัมภาษณ์และสังเกตแล้ว การที่จะได้ข้อมูลให้ครบถ้วนจำเป็นต้องเก็บข้อมูลโดยอาศัยวิธีการดังต่อไปนี้

- 1) การจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อระดมความคิดเห็นและหาข้อตกลง
- 2) การจัดการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อติดตามผลงานและประเมินผล
- 3) การสังเกตเป็นคือสังเกตการทำงานในกระบวนการผลิตในขั้นตอนต่างๆ
- 4) การศึกษาดูงาน กลุ่มธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ
- 5) การปฏิบัติการ

3.3 วิธีการประมวลข้อมูลและแหล่งข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้มีการประมวลข้อมูลตามประเภทของข้อมูล กล่าวคือ ข้อมูลเชิงคุณภาพประมวลผลออกมาในลักษณะความถี่ (Frequency) ประกอบการบรรยายเชิงพรรณนา

3.4 กระบวนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกระบวนการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1

1. การเตรียมการวิจัยเพื่อศึกษาข้อมูลชุมชนเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการของกลุ่มธุรกิจชุมชน วางแผนการพัฒนา จัดทำเอกสาร จัดเตรียมวัสดุดำเนินการ

2. ดำเนินการวิจัยพร้อมกับดำเนินการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการโดยการวิเคราะห์และ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2

เป็นแนวทางร่วมกันระหว่างบทบาทของสถานศึกษา องค์กรในท้องถิ่น และบทบาทของกลุ่ม ในการพัฒนาการบริหารจัดการที่ดีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์จากผ้า โดยลงมือดำเนินการ ปฏิบัติการร่วมกันแบบ PAR ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ปัญหา
2. หาแนวทางร่วมกันระหว่างบทบาทของราชภัฏเชียงใหม่ องค์กรในท้องถิ่น และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์จากผ้า (อาศัยการปฏิบัติการแบบ PAR)

ขั้นตอนที่ 3

ประเมินผลการดำเนินงาน สรุปผลเพื่อที่จะได้นำผลไปขยายผลในเขตพื้นที่อื่นต่อไป

3.5 ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษานี้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์จากผ้า อำเภอแมริม จังหวัด เชียงใหม่ ทั้งหมด 8 กลุ่มตัวอย่าง

